

Foto: Michal Sváček, MAFRA

Letos na Pražský hrad výjimečně půjdu

Sté výročí Československé republiky je tak zásadní, že je nutné se povznést nad osobní animozity, říká rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima.

Jakub Pokorný
reportér MF DNES

Rektoři vysokých škol byli v minulých letech před 28. říjnem středem pozornosti. Ze solidarity kolektivně bojkotovali slavnostní ceremoniál na Pražském hradě, protože některé z nich prezident Miloš Zeman odmítl pozvat. Letos tam rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima půjde. „Je to důležitý symbol naší moderní historie a státnosti,“ říká.

Pro mnoho lidí jste tím, kdo přivedl na pódium na pražském Albertově 17. listopadu 2014 prezidenta Miloše Zemana, a proto proti vám létala vejce. Jak to vnímáte s odstupem času? Proti mně vajíčka nelétala. Je ale dobré podívat se, jak to skutečně bylo. Na akci na Albertově se zformovala radikální křídla antizemanovců a prozemanovců. Stačí se podívat na věkovou strukturu lidí, kteří byli pod pódium.

Nešlo o studenty, ti stáli dále a chovali se slušně. Bylo to nedůstojné, vajíčko dopadlo i na německého prezidenta Joachima Gaucka, velká ostuda pro Českou republiku. Nyní jsme uzavřeli memorandum s městem Prahou, aby tento prostor byl v budoucnu svěřen naší univerzitě. Díky tomu zajistíme, aby bylo místo plně k dispozici veřejnosti studentům a nesloužilo kampaním.

Před 28. říjnem se vždy řeší, kteří rektoři dostali od prezidenta pozvánku na slavnostní ceremoniál na Hradě, a když ji někteří nedostanou, tak tam ze solidarity nejde žádný. Jak to bude letos?

Den vzniku samostatného československého státu považují za mimořádně důležitý symbol naší moderní historie a státnosti. Letošní stoleté výročí je natolik zásadní, že je nutné povznést se nad osobní animozity. Proto jsem se rozhodl oslatit ho na Pražském hradě a zúčastnit se ceremoniálu.

Pro někoho je to přitom výročí dnes už neexistujícího státu, někdo si zase první republiku idealizuje. Co znamená těch sto let pro vás?

Pro mě osobně i pro univerzitu jde o významný milník v našich moderních dějinách. A to milník velmi pozitivní. Představitelé státu se na univerzitu s důvěrou obraceli a hledali zde in-

spiraci pro řešení zásadních problémů. Samozřejmě, občas máme tendenci si historii, která je vzdálená, idealizovat. První republika měla své světlé, ale i stinné stránky. Snažím se inspirovat pozitivy. Československo tehdy patřilo mezi přední světové ekonomiky a koruna mezi nejsilnější měny. Byly tu silné demokratické principy. Na to je potřeba navazovat.

Těsně před rozhovorem jsem se dozvěděl, že jste byl před pár dny v Egyptě, kde vědci z vaší univerzity učinili velký objev.

Nebyl jsem tam poprvé. Navštívil jsem naši lokaci v Ábúsíru, kde čestí egyptologové pracují už několik desetiletí. Jejich poslední objevy jsou mimořádně významné, ať už jde o starobylý dřevěný člun, nebo sochy úředníků z doby před 3 000 lety. Nyní se objevila socha mudrce a rádce, který byl velmi blízký jednomu z faraonů. Když vidím ty zachovalé předměty denní potřeby, tisíce let staré, často si kladu otázku - co asi zůstane po naší generaci, například z roku 2018? Flashdisky asi více než sto let nepřežijí...

Profesor egyptologie Miroslav Bárta si přitom před pár dny v rozhovoru postěžoval, že ani jeho obor nemá tolik peněz, kolik by ideálně potřeboval.

Financování vědy na vysokých školách je nedostatečné. A egyptologický výzkum je zvláště nákladný. Zaměstnáváme v Egyptě místní lidi a současně tam vysíláme špičkové odborníky. O to víc mě mrzí, že český systém vzdělávání trpí nedostatkem peněz. Podle posledních údajů jsme mezi zeměmi OECD na jednom z posledních míst. Zatímco země OECD dávají do vzdělávání 5 procent HDP, Česko jen 3,8 procenta HDP. Po dlouhých deseti letech se nám teď podařilo vybojovat první nárůst rozpočtu, a to o tři miliardy korun. Zvyšování by mělo pokračovat i v dalších letech.

Vysoké školy však mají i jiné problémy. V poslední době jsme několikrát v MF DNES psali o tom, že po zrušení určitého univerzitního oboru je nedostatek lidí v příslušných profesích. Třeba zanikl obor „dětský praktický lékař“. Stomatologie nezanikla, ale máme nedostatek zubařů. Jak na to univerzity reagují?

U zubařů byl nárůst počtu absolventů v posledních letech velký. Problém je, že chtějí všichni pracovat v Praze a ve velkých městech. Pediatrie a praktické dětské lékařství představují dvě různé odbornosti. Pediatr je ten, kdo většinou ordinuje v nemocnici. Funguje 24 hodin denně, sedm dní v týdnu. Dětský praktický lékař působí zejména v ambulanci s návštěvní službou a někde se podílí na pohotovostních službách. Ministerstvo zdravotnictví po dlouhé odborné diskusi rozhodlo, že zbude jen obor pediatrie. To je podle mě krok správným směrem.

Co když se najednou objeví poptávka po nějakém oboru ze strany státu, mají ji univerzity hned vyslyšet? Nedávno se ukázalo, že nejsou učitelé chemie a fyziky, naopak přebývají dějepisci. V devadesátých letech se tvrdilo, že chybějí lidé v technických oborech a univerzity produkují samé politiky.

Nejvíce absolventů vysokých škol bylo loni v technických oborech. Společenskovední obory se umístily až na druhém či třetím místě. Samozřejmě, vysoké školy mají určitou odpovědnost vůči státu a měly by řešit jeho „poptávku“. Velmi mi vadí, že žijeme ze dne na den. Že chybí jasná vize. Teď se například zjišťuje, že u nás máme nedostatek lékařů. Na to jsem ale upozorňoval už před deseti lety. Jsem rád, že stát zatáhl za záchrannou brzdou a podpořil lékařské fakulty, aby mohly vychovávat nové léka-

ře. V blízké době by se totiž mohlo stát, že nové lékaře nebude mít kdo učit. Plat doktora v nemocnici oproti lékaři-pedagogovi na fakultě je často dvojnásobný. Rozhodnutí státu přidat peníze se ale plně projeví až později - za šest až sedm let dostuduje více lékařů, za deset let budou mít i atestaci.

Když jste na nedostatek lékařů upozorňoval už před deseti roky, tak na jaký problém, který se projeví za deset let, byste upozornil dnes?

Pohledem lékaře se za deset let může projevit například problém antibiotické rezistence. Dojdou k nám nové nemoci v souvislosti s otevřeným globálním světem. Budeme také řešit problém stárnutí populace.

Co to znamená pro vysoké školy a Univerzitu Karlovy?

Na řadě fakult máme studijní programy zaměřené na sociální péči. Daří se zlepšovat podmínky pro vědce, díky tomu se objevuje řada nových a inovativních metod léčby. Když jste zmínil lékařství, tak už v letošním roce některé fakulty zvýšily počet studentů v prvním ročníku medicíny.

Jak je to vlastně obecně s platy vysokoškolských pedagogů? Vezete se na vlně plošného přidávání učitelům?

Absolutně ne. Veřejné vysoké školy mají v rozpočtu svou kapitolu, takže nejsou součástí toho balíku, který se neustále zvětšuje. Zatímco zaměstnancům veřejného sektoru narostly za minulou vládu platy o 22 procent, ve vysokém školství se zvedly o pouhých pět procent. Platy na Univerzitě Karlově nejsou nejvyšší z českých vysokých škol. Pohybujeme se asi na páté nebo šesté příčce, ale i tady existují velké rozdíly mezi obory. Průměrný plat včetně všech odměn u nás činí asi 37 tisíc korun, ale odborní asistenti mívají kolem 25 tisíc korun hrubého.

Ideální by mělo být těch asi 45 tisíc korun, jak slibuje vláda?

Řada českých škol se v mezinárodních srovnáních propadá, Univerzita Karlova se zlepšuje.

Mělo by to být asi 130 procent průměrné mzdy. Abychom byli schopni udržet kvalitní odborníky, pak by měl být plat kolem 45 tisíc korun.

Měl jste už možnost říct to ministru školství Robertu Plagovi?

To je otázka na celou vládu. Ministr Plaga prosazoval zvýšení rozpočtu na vysoké školy v roce 2019 o tři miliardy korun, nakonec vláda schválila miliardy dvě.

Když vás poslouchám, jak mluvíte o politických problémech, mám pocit, že i vy máte politické ambice?

Naplno se nyní věnuji práci na univerzitě. Věřte, že řídit instituci, která má přes osm tisíc zaměstnanců, vzdělává téměř padesát tisíc studentů a jejíž roční rozpočet přesahuje jedenáct miliard korun, potřebuje opravdu vysoké nasazení. A také, tady mohu svobodně mluvit. Politik by vám spoustu věcí takto přímo neřekl, protože by se to třeba nelíbilo jeho straně.

Jak si vede Univerzita Karlova ve světových žebříčcích vysokých škol?

Naše pozice je v mezinárodním srovnání výborná. Patříme do jednoho procenta těch nejlepších na světě. V některých žebříčcích se pohybuje mezi 200. a 300. místem a v Times Higher Education jsme mezi 400. a 500. příčkou z asi 25 tisíc univerzit. V Evropě jsme v první padesátce a v akademické obci máme velký respekt. Řada českých škol se spíše propadá, my se zlepšujeme. Mezinárodní srovnání jasně dokazuje, že čím více peněz do vysokého školství dáváte, tím můžete být kvalitnější. Ve Škodě Favorit Land Rovera nepředjedete.

Rektor Univerzity Karlovy

Tomáš Zima (52)
Od února 2014 vede Univerzitu Karlovy. Předtím byl sedm let děkanem 1. lékařské fakulty a následně dva roky proděkanem. Specializuje se jako lékař na nefrologii a klinikou biochemii. Vystudoval Fakultu všeobecného lékařství na UK.